

فرهنگ اصطلاحات کواکب و صور فلکی

- فارسی
- لاتین
- انگلیسی
- فرانسه
- ایتالیایی
- آلمانی

تحقیق و تألیف:

محمدرضا ابوترابیان

عباس ابوترابیان

ابوتراییان، محمدرضا، ۱۳۲۵ -
فرهنگ اصطلاحات فنی کواکب و صور فلکی فارسی، لاتین،
انگلیسی، فرانسه، ایالیایی، آلمانی / تحقیق و تالیف محمدرضا
ابوتراییان، عباس ابوتراییان. -- تهران : زال، ۱۳۸۰.
۱۹۴ ص.

ISBN 964-92812-8-2

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. نجوم -- واژه نامه ها -- چندزبانه. ۲. ستاره ها. الف. ابوتراییان،
عباس، ۱۳۲۳ - .. ب. عنوان.

۵۲۰/۳

۴ الف ۱۴ / QB

۲۰۱۹۹ - ۸۰ م

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه ملی ایران

تهران ۱۶۱۱۷ : میدان طالقانی. اول خواجه نصیر طوسی. بلاک ۳۶۰. تلفن ۷۵۰۲۱۹۶
همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فرهنگ اصطلاحات کواکب و صور فلکی

نویسندگان : محمدرضا ابوتراییان، عباس ابوتراییان

چاپ اول : بهار ۱۳۸۴

لیتوگرافی : پام مهر

چاپ : مهرپرواز

تیراژ : ۲۰۰۰ جلد

شابک : ۹۶۴-۹۲۸۱۲-۸-۲

فهرست مطالب

۵		پیشگفتار
۷		بخش اول :
۹		شرح اصطلاحات، ردیف فارسی
۱۵۵		تصاویر
۱۶۵		منابع ارجاعات فارسی
۱۶۷		منابع لاتین
۱۶۹		بخش دوم :
۱۷۴		ردیف اصطلاحات آلمانی
۱۷۸		ردیف اصطلاحات ایتالیایی
۱۸۲		ردیف اصطلاحات فرانسه
۱۸۶		ردیف اصطلاحات انگلیسی
۱۹۰		ردیف اصطلاحات لاتین
۱۹۴		ردیف اختصارات نامهای لاتین

علائم راهنما

xxxx/xx	(صفحه کتاب مرجع / کد کتاب مرجع) بعنوان
	سند مرجع لغت (نگاه کنید به کد منابع در ص ۱۶۵)
=)	معادل است با
=	نگاه کنید به
:)	یعنی
(A)	مخفف بین المللی
(L)	لاتین
(E)	انگلیسی
(F)	فرانسه
(I)	ایتالیایی
(G)	آلمانی
بان	عباس ابوترایان
ارم	محمد رضا ابوترایان

پیشگفتار

بسیاری از تاریخ نویسان علم، وقتی می‌خواهند دربارهٔ ستاره‌شناسی و نجوم سخن بگویند، چنین وانمود می‌کنند که همه چیز از یونان باستان آغاز شد. یعنی، کنجکاویها و پیشرفت دانش هندیان و ایرانیان راجع به آسمانها را انکار نمی‌کنند، بلکه همهٔ اینها را از تبعات انتقال دانش یونانیان به اکناف عالم، معرفی می‌کنند. اینان، حتی گفتارها و اطلاعات نجومی مندرج در «اوستا» (هزار سال قبل از تمدن یونان) را مستند نمی‌دانند، و برآنند که این بخش از معارف «اوستا»، بعدها در دورهٔ ساسانی، به «اوستا» اضافه شده است.

اینکه این نظرات تا چه حد معتبر است و تا چه حد گمراه‌کننده، البته بررسی و تحقیق گسترده‌ای را می‌طلبد. اما مفسران تاریخ معارف ملل هرچه بگویند، قطعاً اقوامی که «اصطلاحات علمی و فنی» خود را از زبان اقوام دیگر وام گرفته‌اند، و در مجموعه حاضر کاملاً عیان است، نمی‌توانند پایه گذار آن علم و فن بوده باشند. محاسبات ستاره‌شناسی و نجوم و تقویم نیز اگر برخاسته از تمدن یونان باشد، این سؤال مطرح می‌شود که چرا اروپاییان محتاج آن شدند که برای «نامگذاری کواکب و صور فلکی» از الفاظ و نامهای غیر یونانی استفاده کنند؟

خط سیر انتقال دانشهای بشری از قومی به قوم دیگر، ممکنست خیلی اوقات مبهم بماند یا موکول به «استنباط و استدلال نظری» شود، اما گاهی هم بدون

جزو و بحث، از روی انبوه « لغات و اصطلاحات وارداتی » مشهود است. قومی که از مصطلحات علمی و فنی زبان دیگران استفاده کرده است، تلویحا از این حکایت تاریخی می‌گوید که سمت و سوری انتقال « آن دانش و فن » از کجا به کجا بوده است.

محققان اروپایی هیچ میل ندارند توضیح دهند که چرا ماههای نهم تا دوازدهم سال میلادی را به اشتباه همدریف یا شماره ماههای هفتم تا دهم سال ایرانیان شماره گذاری کرده‌اند. یعنی چه شده که نهمین ماه از سال میلادی را سپتامبر خوانده‌اند در حالی که *septem* بمعنی « هفت » (همدریف مهرماه) است؟ و دهمین تا دوازدهمین ماه از سال خود را اکتبر و نوامبر و دسامبر نامیده‌اند با وجودی که *octo* و *novem* و *decem* از شماره‌های « هشت و نه و ده » (همدریف ماههای آبان تا دی) خبر می‌دهد؟ پس، چرا بخواهند اعلام کنند که تعداد کثیری از اسامی ستارگان و صورتهای فلکی را از ایرانیان و مسلمانان، و نه از یونانیان، وام گرفته‌اند؟ چرا از « مُعرب شدن » نام بعضی صورتهای فلکی چون « کیکاووس »، و پسرش « سیاوش »، یا « آرش کمانگر » سوءاستفاده نکنند و یونانیان را واضع الفاظی چون *Cepheus* و *Perseus* و *Archer* جلوه ندهند؟

با همه اینها، مجموعه حاضر هیچ کاری با تعبیر و تفسیر تاریخی اسامی ندارد. یک « فرهنگ ساده اصطلاحات فنی » است که برای استفاده همه فارسی زبانان امروز فراهم شده است. برای کسانی که در ترجمه نام ستارگان و صورتهای فلکی از متون و منابع و فیلمهای خارجی دچار سردرگمی هستند، و از معادلهای مصطلح این الفاظ خارجی در « ایران قدیم » و « ایران امروز » بی‌خبرند. باشد که در چاپهای بعد، نواقص این تحقیق نیز برطرف شود.

م. ر. ا.

اسفند ماه ۱۳۸۳